

Een kerkelijke nota over prostitutie (1985)

Sieth Delhaas

de Bazuin, 8 maart 1985

Inleiding

Eind vorig jaar werden er twee stichtingen opgericht: 'Rode Draad' van hoeren en ex- hoeren en 'Roze draad' van hoeren en vrouwen, die solidair zijn met hoeren. Bijna tegelijkertijd heeft de werkgroep 'Prostitutie' van de (hervormde) Stichting voor Kerkelijke Sociale Arbeid (KSA) te Rotterdam een nota gepubliceerd. Hierin probeert de werkgroep een antwoord te formuleren op de vraag: valt er een goed woord te zeggen over prostitutie vanuit de christelijke ethiek? De groep bestaat uit een aantal vrouwelijke diakenen, de directeur van de KSA en een kerklid/seksclub-eigenaar.

Vanuit deze stichting houdt men zich al jaren bezig, onder andere rondom het Diakonaal Centrum Pauluskerk, met de opvang van drugsverslaafden en de zorg voor maatschappelijke randgroepen. Met de publicatie van haar nota hoopt de werkgroep een discussie op gang te brengen. 'De nota is', volgens Marijke Heijenck, lid van de werkgroep, 'wat volwassener dan die in het najaar 1981 door ons werd uitgebracht en waarvoor men binnen de kerken in het algemeen geen goed woord over had'.

Het is goed, dat de initiatiefnemers zich door die negatieve reacties niet hebben laten ontmoedigen, maar zich verder verdiept hebben in deze problematiek. Zeker als er kerkleden blijken te zijn, die tegelijkertijd volop in de seksbusiness zitten. "Is het dan terecht om deze mensen vanuit de kerk alleen maar het stempel 'zondig' op te drukken en hun verder de rug toe te keren?" heeft men zich afgevraagd.

Vanuit de werkgroep redeneert men: laten we niet te snel oordelen: wat is de realiteit, waar heb je het over en hoe ga je er mee om? Bovendien: wij hebben een bepaalde visie op kerk-zijn. Binnen dit spanningsveld heeft de werkgroep de nota geschreven en met het gegeven ' prostitutie' geworsteld. Zij doet daarmee ook een beroep op kerkelijk Nederland om mee te denken en niet slechts te stigmatiseren.

Nu die nota er ligt en de discussie op kerkelijk erf hopelijk op gang komt, grijp ik de kans er vanuit een andere (feministische?) gezichtshoek wat aantekeningen bij te maken, die meegenomen kunnen worden in het gesprek.

Oorzaken

Als geschreven wordt, dat "deze nota een bijdrage wil zijn tot versterking van het maatschappelijk draagvlak voor de acceptatie van prostitutie en dat men in de discussie

getracht heeft gedachten en ideeën te toetsen aan de werkelijkheid”, dan vrees ik toch, dat men zich al te gemakkelijk neerlegt bij de dooddoener van ‘het oudste beroep ter wereld’. Evenmin als christenen mogen proberen een maatschappelijk draagvlak te creëren voor de acceptatie van armoede, honger, oorlog, fascisme, nucleaire wapens en de apartheid in Zuid-Afrika, mogen zij zo’n draagvlak creëren voor de acceptatie van prostitutie. Althans een prostitutie in de vorm, zoals die zich in onze samenleving manifesteert.

Het is niet eerlijk om bepaalde vanzelfsprekendheden te slikken zonder naar de achterliggende oorzaken te kijken. Ik stip er een paar aan.

In het eerste hoofdstuk wordt gesproken over de omstandigheden waardoor meisjes en vrouwen tot prostitutie komen. Behalve incest en verkrachting, misdrijven door mannen bedreven, waarvan wij de omvang nog lang niet kunnen overzien, laat staan de gevolgen, is ook gebrek aan seksuele voorlichting één van de grootste oorzaken. Dit ontleen ik aan een in 1982 verschenen bundel met interviews met vrouwelijke en mannelijke hoeren, verzameld door Marcel Bullinga en Ineke Zijlmans (‘Van de liefde kun je niet leven’). Eén van de prostituees: ‘Ik ben erg streng opgevoed in een protestants gezin waar seks een absoluut taboe was’ en ‘je zult het wel merken, de meeste hoeren hebben vroeger geen seksuele voorlichting gehad’.

Mannelijke visie

Ook is het niet juist te stellen, dat de reden waarom de klanten van hoeren uitsluitend mannen zijn is: omdat in bijna alle culturen de man veel meer wordt gestimuleerd in het actief zoeken naar seksuele bevrediging dan de vrouw. De werkelijkheid is, dat mannen in alle culturen vrouwen onderdrukken en haar levensruimte inperken; haar, met behulp van religie, de wet voorschrijven met name wat zij te doen en te laten heeft in haar seksuele bestaan.

Het feminisme maakt in onze tijd duidelijk, zoals ook bevestigd wordt door het leven binnen de matriarchale samenlevingen, dat vrouwen wel degelijk een intens seksueel leven (kunnen) hebben. Onze mannelijke cultuur en het christendom gedragen zich even vrouw onderdrukkend, hebben seksualiteit als een deel van het mens-zijn, dat evenals andere facetten van de mens ontplooid dient te worden, weggedrukt en ontkend. Dit heeft geleid tot een ziekelijke scheefgroei van alles wat met seksualiteit samenhangt en prostitutie is daarvan één van de uitwassen.

In deze nota wordt mijns inziens teveel geredeneerd vanuit de ervaringswereld van de man. Dit blijkt uit opmerkingen als: de man ervaart een tekort in de relatie, en: het groeiend aantal echtscheidingen doet de behoefte aan prostitutie toenemen. Daartegenover zou ik de vraag willen zetten: hoe verwacht men dat de gescheiden vrouw haar seksuele verlangens bevredigt? Of de gehuwde vrouw, die de ego-gerichte verlangens van haar echtvriend niet lust, maar wel verlangt naar een ‘normaal’ seksueel contact? Voor haar zijn er geen wegen om via prostitutie aan haar verlangens te voldoen. Gesteld, dat ze die wegen zou willen bewandelen.

Geld

Wie het durft op te nemen voor de vrouw achter de prostituee krijgt al gauw te horen, dat het haar toch allemaal om geld is te doen. Ook de nota neemt dit naar mijn gevoel wat al te snel

over. Ik grijp weer even naar het boek van Bullinga, de eerste publicatie in ons land, waarin zo'n grote groep prostituees zelf aan het woord komt.

Hierin wordt geld ook wel als reden genoemd, maar wie goed luistert naar de verhalen, hoort 'het probleem, dat achter elke hoer zit.' Het is, denk ik, dan ook niet redelijk zich af te vragen: of de prostituee wel zo gebaat is bij het verdwijnen van de hypocrisie en het doorbreken van het taboe rondom hun werk, omdat haar omzet voor een groot deel op déze reacties uit de samenleving zijn gebaseerd. Dan wordt er teveel de nadruk op gelegd, dat het belust zijn op veel geld – maar die mate van verdiensten is er niet voor elke hoer! – het allesbeheersende motief is, dat haar in dit leven gevangen houdt. Heeft de hoer nog wel een andere keus als ze eenmaal – meestal gedwongen of erin getippeld – het eerste geld-opbrengende seksuele contact heeft gehad? Schaamte en schuldgevoel, niet meer geaccepteerd worden door familie en vrienden, een totale vereenzaming, geen enkele sociale voorziening, zijn enkele van de tralies van haar vergulde kooi; een vogelvrij bestaan, overgeleverd aan zichzelf, de pooier of een seksclubbaas, waaruit bijna geen ontsnapping mogelijk is. Ook voel ik het als een tekort van het rapport, dat naast een kerklid/seksclubeigenaar niet ook een prostituee – uiteraard niet werkzaam in zijn club – aan de meningsvorming heeft deelgenomen.

Scheef beeld

De nota schiet tekort als er gezegd wordt: 'dat de gelijkwaardigheid tussen man en vrouw vaak ontbreekt.' Gezien de situatie in ons land – de positie van vrouwen die naar de wet gelijkwaardig lijkt, maar dit in de praktijk niet is, het aantal vrouwen, dat, samenwonend of gehuwd, totaal financieel afhankelijk is van haar mannelijke relatie – wordt hier een scheef beeld van de werkelijkheid gegeven. Juist omdat vrouwen, ook vandaag niet – en door de economische teruggang zelfs minder – economisch onafhankelijk kunnen en mogen zijn, wordt de weg naar prostitutie open gehouden en blijft prostitutie soms de enige uitweg.

De nota schiet ook tekort als er gesteld wordt: 'prostituee en prostituant onderdrukken elkaar niet en lichten elkaar niet op.' Dit is een onjuiste weergave van de werkelijkheid.

Teruggrijpend op de interviews zeggen zowel klanten als prostituees een gevoel van macht over de ander te hebben. De eerste omdat hij betaalt voor de seks en zijn voorwaarden stelt, de prostituee, en ik citeer Tanja uit Bullinga's boek: 'Het is een machtsgevoel, dat tegen veel dingen opweegt. Jij bent de baas, hij heeft te doen wat jij goed vindt. Ze voelen zich een hele piet, maar ze zijn gewoon niets.'

Aan het begin van mijn verhaal noemde ik de oprichting van de 'Rode' en 'Roze Draad' (Zocherstraat 45II te Amsterdam). 'Vanuit een feministische solidariteit' vertelt Gail Pheterson, 'vechten wij voor dezelfde bescherming als de rest van de Nederlandse burgers, voor een vrijwillige uitoefening van ons beroep en dezelfde rechten binnen de sociale wetgeving.' Deze solidariteit van vrouwen zal de positie van de prostituee versterken, haar isolement opheffen, het kiezen voor een ander beroep, als zij dat wil, vergemakkelijken en haar de kans geven als ieder ander in de samenleving te functioneren.

Zolang er dus nog sprake is van onderdrukking en onvrijwilligheid is er maatschappelijk over prostitutie geen enkel goed woord te zeggen. Geen enkele vorm van onderdrukking mag acceptabel worden

Ethiek

Het lijkt de samenstellers van de nota onjuist ‘om ons in de ethiek af te maken van de prostitutie met een veroordelend woord ontleend aan de bijbel.’ Ik denk, dat die conclusie terecht is.

Het beste wat kerkmensen – voor wie de nota tenslotte bedoeld is – kunnen doen, nu er vanuit de hoeren- en vrouwenbeweging een begin is gemaakt de eigen positie onder de loep te nemen is: op te houden hun eigen seksualiteit weg te drukken en serieus te gaan onderzoeken hoe er mee geleefd moet worden en wat de functie ervan is.

Laten ze hun stem verheffen tegen de sociale en economische ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Laten ze zich politiek inzetten om een eind te maken aan een economisch systeem waarin letterlijk alles, inclusief mensen- en vooral vrouwenlijven, ondergeschikt is gemaakt aan het ruilmiddel geld.